

A-theismus „ontologický“

A-theismus nesmíme zaměňovat za anti-theismus, i když takovou povahu někdy může mít a obvykle také je vskutku za anti-theismus považován. Proto je také chyba, když se to slovo překládá do češtiny jako bezbožectví či bezbožnost, i když bráno doslova to znamená totéž. Je totiž zapotřebí odlišovat různé důvody, jež vedou odlišná pojetí k odmítání myšlenky „boha“ či „Boha“ (eventuelně „bohů“); a to je možné jen tehdy, když bereme v úvahu příslušné širší kontexty a souvislosti. Tam, kde theismus přímo se samozřejmostí počítá s „bohem“ či „Bohem“ (eventuálně „bohy“) jako s „realitou“, tedy „věcnou či předmětnou skutečností“, jako s daným „jsoucnem“ (byť třeba „nejvyšším“), o jehož „jsoucnosti“ či „existenci“ nelze pochybovat, tam jde – aspoň po mém soudu – o zcela oprávněné jeho kritizování a odmítání, aniž by vyvstal jakýkoli legitimní důvod k jeho odsuzování jako koncepce „bezbožné“ a „protibožské“. V takovém případě totiž ani nejde na prvním místě o „Boha“, nýbrž o pojetí toho, co to je „jsoucí“ a „jsoucno“ vůbec. Takže vlastně jde o pojetí filosofické a nikoli teologické (byť „proti-teologické“): může totiž jít o kritické odmítnutí tzv. pozitivních jsoucn jako jediných možných jsoucn, jimž je možno přiznat „existenci“, „výskyt“ ve světě (eventuálně i mimo svět – ? – tady se mínění opět rozcházejí), krátce „opravdovou skutečnost“, byť jakéhokoli druhu. A tak vlastně až na druhém místě má smysl se zabývat dalšími okolnostmi a důvody, proč je myšlenka „boha“ (nebo „Boha“ atd.) kriticky odmítána, tedy např. důvody, spjatými s kritikou a odmítáním náboženství, nábožnosti a náboženskosti jako způsobu lidského chování a vztahování k něčem, co je označováno jako „bůh“, „Bůh“ či vůbec „bozi“. Termín (slovo) „bůh“ je ovšem nejen slovně, verbálně spjato s fenoménem náboženskosti a náboženství, ale je bez takového vztahu vlastně prázdné, ztrácí smysl. Můžeme to dokonce formulovat tak, že „bůh“ nemá co dělat tam, kde chybí náboženská a náboženství, s nímž je nerozlučně spjat. Necháme-li tedy jakékoli invokativy, směřující proti náboženskosti a náboženství, zcela stranou, osvobodíme-li významy slov „bůh“ či „bozi“ od těchto konotací, zůstává nám už jenom tzv. „boží jsoucno“, existence (ve smyslu „výskytu“, nikoli v dnešním smyslu, poznamenaného filosofii existence a existencialismem). A tím jsme už plně na půdě filosofické, neboť jde o naši „ontologii“, tedy o naše pojetí a učení, co to vlastně znamená „jest“ a „býti“, to to je „jsoucí“ a „ne-jsoucí“ – a zejména v nejužší blízkosti ryze filosofického problému, zda „bytí“, bez kterého „býti“ a tedy ani „jest“ nedává smysl, můžeme nebo nesmíme chápat jako „jsoucno“.

(Písek, 141019-1.)